

2021-09-23
S2019/02870
S2021/06574 (delvis)

Socialdepartementet

Inspektionen för vård och omsorg
Box 45184
104 30 Stockholm

Uppdrag att genomföra särskilda tillsynsinsatser som bidrar till omställningen till en god och nära vård

Regeringens beslut

Regeringen ger Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i uppdrag att genomföra särskilda tillsynsinsatser som bidrar till omställningen till en god och nära vård i hela landet. Insatser ska genomföras på systemnivå i hälso- och sjukvården och ur ett patientperspektiv. Eventuella skillnader som kan uppstå mellan patientgrupper och som beror på socioekonomi eller kön ska särskilt uppmärksammas.

I uppdraget ska IVO föra en dialog med berörda aktörer inom hälso- och sjukvårdens område, t.ex. huvudmän, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) samt professions- och patientorganisationer. Därutöver ska IVO samverka med Socialstyrelsen och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys avseende bl.a. kunskapsutbyte av relevant information och data när det gäller omställningen till en god och nära vård.

IVO får för uppdragets genomförande använda 5 000 000 kronor under 2021. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård anslagsposten 38 Kvalitetshöjande insatser i hälso- och sjukvården. Medlen utbetalas en gångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2021. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2022. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

En redovisning av uppdraget i sin helhet ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 december 2023. Delredovisning av upp-

draget ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 augusti 2022. Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

I mars 2017 tillsatte regeringen utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård (dir. 2017:24). Regeringen tog därmed ett första steg i en omfattande strukturreform för att primärvården ska bli den tydliga basen i hälso- och sjukvården. Uppdraget handlade om att utveckla en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv vård med fokus på primärvården. Utredningen lämnade fyra delbetänkanden.

Med anledning av de förslag som utredningen lämnade i delbänkandet God och nära vård – En gemensam färdplan och målbild (SOU 2017:53) gäller sedan den 1 januari 2019 en förstärkt vårdgaranti i primärvården och en ny paragraf i hälso- och sjukvårdslagen som anger att regionen ska organisera hälso- och sjukvårdsverksamheten så att vården kan ges nära befolkningen.

Regeringen har också den 28 maj 2020 fattat beslut om propositionen Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform (prop. 2019/20:164) som ska lägga grunden för en förstärkt primärvård. I propositionen föreslås bl.a. en övergripande inriktning för en nära och tillgänglig vård med fokus på primärvården samt tre mål för inriktningen. Inriktningsmålen är att tillgängligheten till primärvården ska öka, en mer delaktig patient och en personcentrerad vård samt att kontinuiteten i primärvården ska öka. I propositionen slår regeringen fast att utvecklingen av primärvården är central för att dessa tre mål ska kunna uppnås. Med primärvård inbegrips både regionalt och kommunalt finansierad hälso- och sjukvård. Regeringen konstaterar att god kompetensförsörjning, digitalisering, samverkan mellan huvudmän och en ändamålsenlig uppföljning av omställningen till en god och nära vård är viktiga förutsättningar för att reformen ska kunna genomföras. Omställningen ska inte heller ske på bekostnad av akutsjukvården vilket är särskilt viktigt mot bakgrund av pågående pandemi och utbrott av sjukdomen covid-19.

För att stärka omställningen till en god och nära vård har regeringen fattat beslut om årliga överenskommelser med SKR, God och nära vård – en omställning av hälso- och sjukvården med fokus på primärvård, för 2019, 2020 och 2021. I överenskommelsen för 2021 avsätts medel till regionerna

och kommunerna för att stödja omställningen till den nära vården och för insatser som syftar till att stärka kompetensförsörjningen samt för digitaliseringsarbetet i regionerna. Totalt avsätts cirka 6 800 miljoner kronor för överenskommelsen under 2021.

Även de statliga myndigheterna behöver stödja omställningen till den nära vården genom stödinsatser, tillsyn, uppföljning och utvärdering. Regeringen beslutade därför den 16 april 2020 att ge Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra insatser för att främja omställningen till en god och nära vård (S2020/03319) samt Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att utvärdera omställningen i hälso- och sjukvården till en god och nära vård ur ett system- och patientperspektiv (S2020/03320). Sedan tidigare har Socialstyrelsen bl.a. fått uppdrag angående uppföljning av primärvård och uppföljning av omställningen till en mer nära vård (S2019/03056).

I juni 2019 gav regeringen IVO i uppdrag att föreslå hur myndigheten skulle kunna bidra till den pågående omställningen i hälso- och sjukvården till en god och nära vård genom en tidsbegränsad förstärkning av tillsynsinsatser (S2019/02870). I uppdraget ingick att föreslå hur IVO:s nationellt samordnade tillsyn inom den nära vården skulle kunna förstärkas under 2020–2022 och hur resultatet av denna förstärkta tillsyn kan utgöra underlag för dialog mellan hälso- och sjukvårdssystemets olika aktörer när det gäller omställningen till en god och nära vård i enlighet med de förslag som utredningen Samordnad utveckling för en god och nära vård lämnat. Uppdraget slutredovisades den 1 december 2019.

Under den pågående pandemin har IVO granskat om äldre som bor på särskilt boende har fått vård och behandling utifrån den enskildes behov och konstaterat brister hos regionerna vad gäller medicinsk vård och behandling till personer på särskilda boenden. IVO bedömer att ingen region har tagit sitt fulla ansvar för att säkerställa en behovsanpassad medicinsk vård för dessa personer. IVO:s slutsatser understryker vikten av samverkan mellan huvudmännen i omställningen till en god och nära vård.

Mot bakgrund av IVO:s tillsyn under pandemin och myndighetens slutredovisning av uppdraget genom rapporten IVO:s bidrag till omställningen i vården, gör regeringen bedömningen att det finns skäl att genomföra särskilda tillsynsinsatser som ska bidra till omställningen till en god och nära vård. Dessa tillsynsinsatser ska komplettera den ordinarie tillsynen inom

hälso- och sjukvården och bidra till att omställningen genomförs på ett patientsäkert sätt i regionerna och kommunerna både utifrån ett system- och patientperspektiv. Det kan t.ex. handla om iakttagelser av eventuella undanträngningseffekter för patienter, bristande samverkan mellan primärvården i regionerna och kommunerna eller om att omställningen sker på bekostnad av möjligheten att upprätthålla akutsjukvården eller andra vårdnivåer. Den nära vården omfattar såväl psykiska som somatiska vårdbehov. Ett viktigt syfte med insatserna ska vara att bidra till lärande, kvalitetshöjande insatser samt att förebygga patientsäkerhetsrisker i hälso- och sjukvården i samband med omställningen.

Villkor och förhållanden för kvinnor och män, flickor och pojkar ska belysas. Uppdraget möjliggör tillsynsinsatser som tar fasta på patientperspektivet och ett systemperspektiv både på nationell och regional nivå. Tillsynsinsatserna ska bidra till lärande och kvalitetshöjande insatser inom hälso- och sjukvården. Inom ramen för uppdraget ska IVO utveckla tillsynen och de riskanalyser som ligger till grund för tillsynen för att säkerställa att tillsynen av omställningen i hälso- och sjukvården genomförs effektivt och riskbaserat. Detta kan t.ex. handla om att utveckla relevanta verktyg och datatillgång som möjliggör för ändamålsenliga riskanalyser avseende säkerhet och kvalitet i såväl regional som kommunal hälso- och sjukvård. I arbetet med uppdraget ska dataskydd och integritetsaspekter samt huvudmännens administrativa börda och uppgiftslämnarbörda genomgående beaktas.

Regeringen beräknar att avsätta ytterligare medel för uppdraget 2022–2023.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Petra Zetterberg Ferngren

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/Budgetavdelningen
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
Socialstyrelsen
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)